

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Zainwestujmy razem w środowisko

Program LIFE

Przykłady przyrodniczych projektów LIFE

Ireneusz Mirowski Wydział LIFE NFOŚiGW

31.08.2021 r.

PELICAN WAY OF LIFE

TYTUŁ PROJEKTU

**Ochrona pelikana kędzierzawego
wzdłuż tras przelotu z regionu Morza
Czarnego w kierunku basenu Morza
Śródziemnego**

Conservation of the Dalmatian Pelican along the Black-Sea
Mediterranean Flyway

AKRONIM

Pelican Way of LIFE

NR REFERENCYJNY

LIFE18 NAT/NL/000716

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

BUDŻET

BUDŻET CAŁKOWITY

1 773 676 € (wkład KE 75%)

DOTACJA UE

1 330 255 €

CZAS TRWANIA PROJEKTU

01/09/2019 do 31/03/2025

PARTNERZY

Rewilding
Europe

Rewilding
Danube
Delta

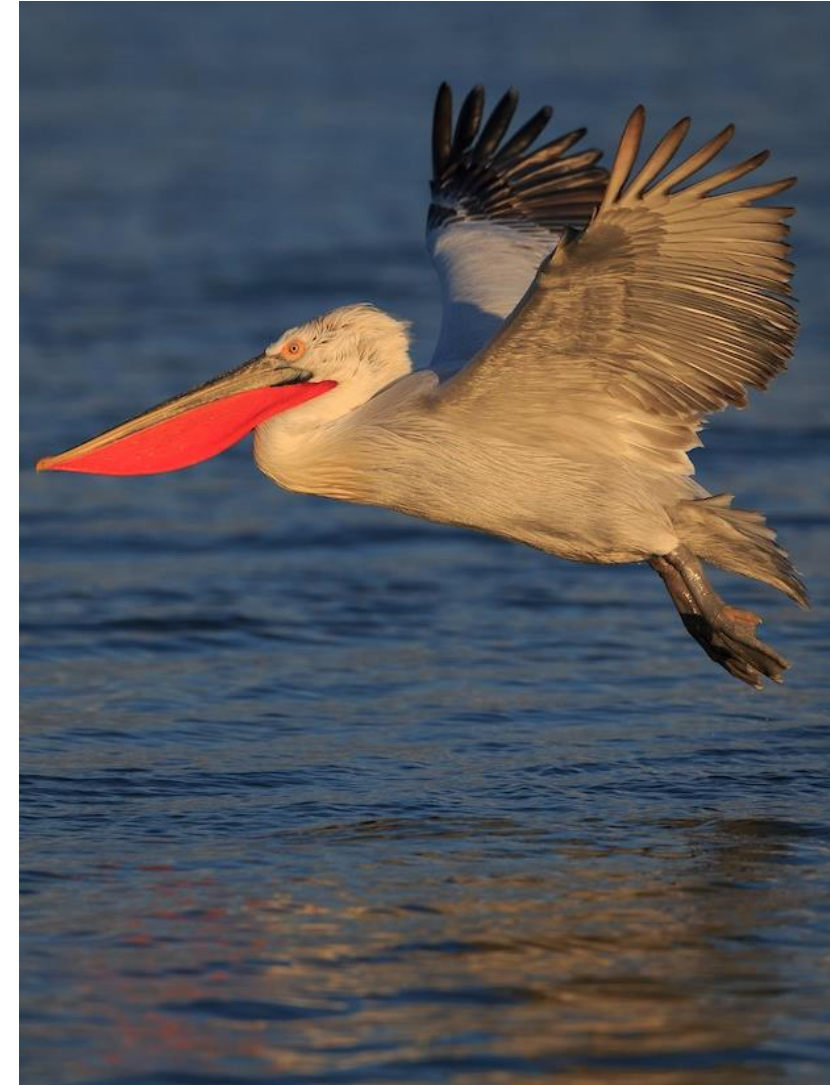
Rewilding
Ukraine

PROBLEM PRZYRODNICZY

- Pelikan kędzierzawy (*Pelecanus crispus*) jest gatunkiem priorytetowym w LIFE (finansowanie do 75% kk). W całym swoim zasięgu geograficznym, jest sklasyfikowany jako „bliski zagrożenia” na Czerwonej Liście IUCN - poza Europą występuje też w Azji.
- Populacja tego gatunku w Europie uległa **dramatycznemu zmniejszeniu** w ostatnich dziesięcioleciach, głównymi przyczynami są kolizje z liniami energetycznymi, degradacja siedlisk, bezpośrednie prześladowania ze strony rybaków i brak świadomości wśród lokalnych społeczności. Projekt obejmuje 27 siedlisk gatunku.
- Zagrożenia te, w połączeniu z **brakiem danych naukowych**, sprawiają, że przyszłość pelikana kędzierzawego w dużej mierze zależy od działań ochronnych.

CELE PROJEKTU

- **Badania (poznanie zagrożeń)**

Poprawa wiedzy na temat określonych zagrożeń, miejsc i ekologii migracji, umożliwiając tym samym lepsze zarządzanie i podejmowanie decyzji dotyczących działań ochronnych.

- **Angażowanie (ochrona miejsc odpoczynku i zimowania)**

Zaangażowanie lokalnych interesariuszy w działania ochronne w celu ograniczenia nielegalnego zabijania i zakłócania spokoju pelikanów w kluczowych miejscach na trasie przelotu.

- **Ochrona (ochrona lęgówisk)**

Poprawa warunków gniazdowania poprzez działania na rzecz poprawy siedlisk i patrole.

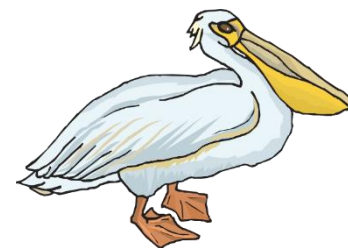
- **Zapobieganie (kolizje z liniami energ.)**

Zmniejszenie bezpośredniej śmiertelności w wyniku kolizji z liniami energetycznymi.

- **Inspirowanie i informowanie**

Zwiększenie dumy społeczności i wsparcie dla ochrony pelikana kędzierzawego i powiązanych obszarów Natura 2000.

Zwiększenie świadomości lokalnych społeczności na temat gatunku oraz zwiększenie zaangażowania interesariuszy w jego ochronę.

WYBRANE EFEKTY

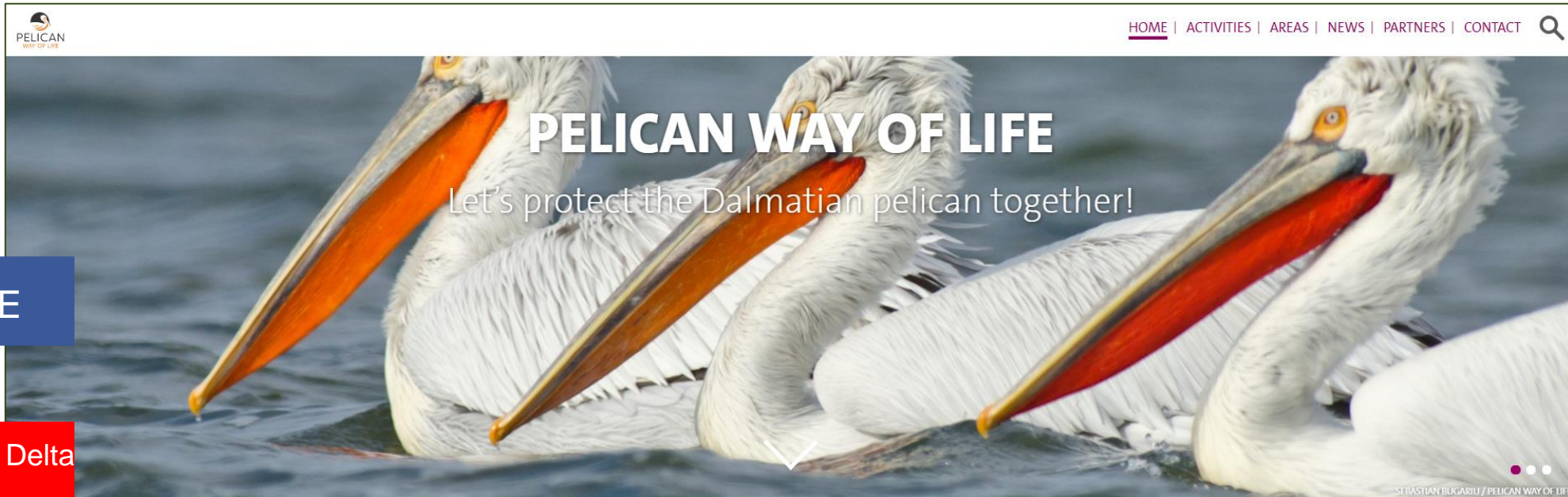
- 25 pelikanów kędzierzawych śledzonych przez nadajniki satelitarne w celu ujawnienia znaczenia zagrożeń, użytkowania terenu i ekologii migracji, w celu ukierunkowania przyszłych środków ochrony;
- Polepszenie wiedzy na temat kluczowych miejsc odpoczynku i koncentracji, aby pomóc w lepszym planowaniu działań ochronnych;
- Poprawa warunków lęgowych poprzez zapewnienie nowych platform gniazdowych w kompleksie wysp Belene, Mandra-Poda (Bułgaria), Anankin Kut, wyspa Ermakov i jezioro Kartal (Ukraina);
- Zmniejszenie liczby kolizji z liniami energetycznymi w Bułgarii, Rumunii i Grecji dzięki zainstalowaniu wizualnych odstraszaczy ptaków wzdłuż linii energetycznych (2 km w Bułgarii, 4 km w Grecji i 4 km w Rumunii) - w kluczowych obszarach o międzynarodowym znaczeniu dla pelikana kędzierzawego;
- Co najmniej 30 ekspertów z krajów projektu oraz Turcji, Albanii, Czarnogóry i Macedonii Północnej, przeszkolonych w zakresie technik monitorowania i ochrony pelikanów

PELICAN
WAY OF LIFE

www lifepelicans.com

About the project

Conservation of the Dalmatian pelican along the Black-Sea Mediterranean Flyway project ("Pelican Way of LIFE") is the principal conservation project for the Dalmatian pelican (*Pelecanus crispus*) in Europe and at global scale. It aims to reduce the threats to the birds and improve their habitat at 27 sites in Romania, Bulgaria, Greece and Ukraine. It will also support capacity building and research in Turkey, Albania, Montenegro and North Macedonia.

Ochrona przybrzeżnych lagun i gatunków ptaków na obszarze Jeziora Pomorie

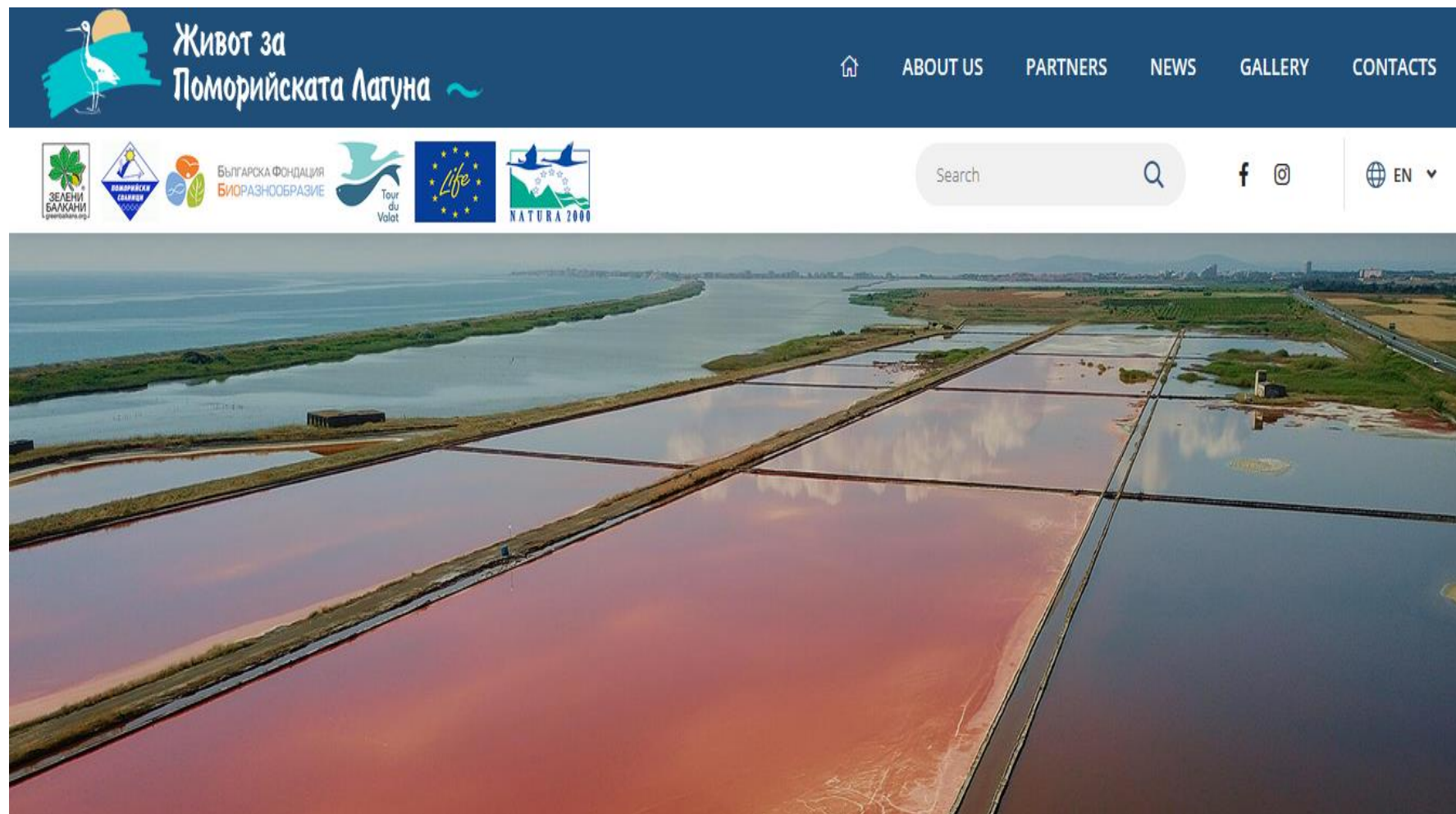

Nr projektu:
LIFE18 NAT/BG/000804

Koordynator:
**M-Pomoriyski solnitsy
EAD**

Budżet :
910 000 €
(75% dotacji KE)

lifeforpomorielagoon.eu

Ochrona przybrzeżnych lagun i gatunków ptaków na obszarze Jeziora Pomorie

Koordynator
**M-
Pomorijski
solnitsy EAD**

Zielone
Bałkany
NGO

БЪЛГАРСКА ФОНДАЦИЯ
БИОРАЗНООБРАЗИЕ

Bułgarska
Fundacja
Bioróżnorodności

Instytut
Badawczy
Tour du
Valat

Problem przyrodniczy:

- Degradacja priorytetowych siedlisk przybrzeżnych lagun;
- Niewystarczająca ilość bezpiecznych miejsc do rozrodu dla gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony.

Cele szczegółowe:

- Stworzenie funkcjonalnej infrastruktury do zarządzania wodą w jeziorze Pomorie, aby zabezpieczyć lagunę przed niepożądanym dopływem słodkiej wody, ograniczyć zanieczyszczenie oraz utrzymać tradycyjną produkcję soli;
- Zapewnienie długoterminowej poprawy stanu przybrzeżnej laguny - siedliska priorytetowego;
- Poprawa miejsc rozrodu dla ptaków poprzez budowę drewnianej platformy i odtworzenie wyspy;
- Promocja wyników projektu wśród interesariuszy i społeczeństwa.

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Efekty:

- Poprawa ochrony przeciwpowodziowej i zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych;
- Odtworzenie 5 km kanałów obejściowych wokół zachodniego obwodu jeziora Pomorie oraz 6,5 km wałów zabezpieczających jezioro przed dopływem słodkiej wody i poprawiających cyrkulację wody, co pomaga uniknąć eutrofizacji
- Zwiększenie zasolenia do minimum 25%

Efekty:

- Stworzenie platformy lęgowej i miejsc lęgowych dla rybitw i szablodzioba;
- Przywrócenie siedlisk lęgowych dla ptaków m.in. rybitwa czubata, szablodziób, mewa czarnogłowa;
- Zwiększenie liczebności migrujących ptaków brodzących na terenie OSO Pomoriysko ezero;
- Zorganizowanie dwóch obozów nt. ochrony przyrody dla wolontariuszy;
- Opracowanie artykułu naukowego;
- Promocja projektu m.in. poprzez: konto na Facebook'u, spotkania networkingowe, publikacje w mediach, tablice informacyjne.

LIFE RestoRED - Przywrócenie siedlisk wymienionych na czerwonej liście UE w załączniku I, zależnych od wypasu lub koszenia siana na obszarach Natura 2000 w Szwecji

LIFE19 NAT / SE / 000172

KOORDYNATOR:

Powiatowa Rada Administracyjna Stergtland

PARTNERZY: 9 partnerów - samorząd i Szwedzka Agencja Ochrony Środowiska

REALIZACJA: 01-MAR-2021 do 31-SIERPNIA -2027

BUDŻET: 14.547.148,00 €, W TYM WKŁAD UE

8.728288,00 €

75 obszarów Natura 2000 i 16 typów siedlisk przyrodniczych

CELE PROJEKTU

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

- Przywrócenie prawie 1 150 ha, w tym ponad 870 ha siedlisk z załącznika I o niekorzystnym stanie ochrony, plus dodatkowe 270 ha, które obecnie nie mają jakości siedlisk z załącznika I, ale których odtworzenie i późniejsze zarządzanie doprowadzi do osiągnięcia przez nie jakości siedliska;
- Rozpowszechnianie i dzielenie się wiedzą i doświadczeniem na temat sposobów na temat odtwarzane i zarządzania siedliskami w sposób zrównoważony, w perspektywie długoterminowej;
- Stworzenie warunków, które ułatwią długoterminowe, zrównoważone zarządzanie docelowymi siedliskami i obszarami, np. poprzez dodanie ogrodzeń, zainstalowanie źródeł wody i poprzez dążenie do tego, aby tereny kwalifikowały się do dotacji środowiskowych (odtworzenie);
- Zintegrowanie zarządzania sprzyjającego owadom zapylającym w jak największej liczbie docelowych siedlisk, aby poprawić sytuację tych gatunków i zwiększyć świadomość interesariuszy.

EFEKTY

- Odtworzenie ponad 870 ha z 17 siedlisk z załącznika I oraz dodatkowe 270 ha gruntów, które nie są obecnie klasyfikowane jako siedliska z załącznika I, ale dzięki działaniom projektowym stworzone zostają warunki do przywrócenia tych siedlisk;
- Budowa nowych ogrodzeń i innej infrastruktury (woda, zagrody) - 90 km nowego ogrodzenia;
- 118 bram zainstalowanych dla gości i zarządzania żywym inwentarzem;
- Posadzenie ponad 90 drzew i 500 krzewów oraz zaopatrzenie w wodę w czterech miejscach;
- Szereg działań zarządczych podjętych na korzyść owadów zapylających i zwiększających świadomość ich znaczenia;
- Rekonstrukcja hydrologiczna przeprowadzona w trzech lokalizacjach;
- Utworzenie prawie 12 km ścieżek;
- Przywrócenie większości gruntów do poziomu kwalifikującego się do płatności środowiskowych w ramach wspólnej polityki rolnej;
- Zwiększenie poziomu wiedzy interesariuszy na temat danych siedlisk, zwiększenie ich zdolności i chęci do długoterminowego gospodarowania tego typu pastwiskami i łąkami;
- Identyfikacja sposobów lepszego dopasowania siedlisk objętych projektem do przyszłych programów rolnośrodowiskowych w Szwecji.

16 typów siedlisk przyrodniczych

75 obszarów Natura 2000

- 6210, 6230, 6270, 6410, 6510, 6520, 6530
- 7230
- 8230
- 9010, 9020
- 9050, 9070
- 1630
- 4030
- 5130

LIFEDeeRiver - Przywrócenie siedlisk słodkowodnych w rzece Dee i jeziorze Bala / Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid SAC

LIFE18 NAT / UK / 000743

KOORDYNATOR:

Zasoby naturalne Walia

Partnerzy:

SNPA (Snowdonia National Park Authority), Wielka Brytania EA (Agencja Środowiska)

REALIZACJA:

03-WRZ-2019 do 06-GRUDNIA-2024

BUDŻET: 8.105.116,00 €

W TYM WKŁAD UE

4.739.566,00 €

3260 – Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculus fluitantis*)

Cyfoeth
Naturiol
Cymru
Natural
Resources
Wales

CELE PROJEKTU

- usunięcie ograniczeń dla migracji ryb i szerszej łączności ekologicznej, spowodowane obecnie przez jazy na rzece Dee;
- przywrócenie lub ulepszenie naturalnych procesów fizycznych rzecznych, cech i siedlisk na co najmniej 55 km rzeki;
- poprawienie praktyki zarządzania gruntami w rolnictwie i leśnictwie, aby zmniejszyć dopływ substancji odżywczych i osadów do SOO;
- zainicjowanie zarządzanie ochroną krytycznie zagrożonej **skójki perłorodnej** (*Margaritifera margaritifera*) przez hodowlę i wsiedlenie co najmniej 3000 młodych osobników w odpowiednich miejscach;
- nawiązywanie i budowanie długoterminowych pozytywnych relacji z kluczowymi interesariuszami;
- zrewidowanie planu zarządzania podstawowego dla Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid / River Dee i SAC jeziora Bala oraz zwiększenie wykorzystanie środków rolnośrodowiskowych poprzez współpracę z rolnikami.

EFEKTY

- postęp w odniesieniu do całego 318 ha siedliska określonego w dyrektywie siedliskowej **Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranuncion fluitantis*) (3260)** w Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid / River Dee i SAC Lake Bala poziom) w kierunku właściwego stanu ochrony;
- usunięcie (częściowe lub całkowite) pięciu jazów i ulepszenie przepływu dla ryb na kolejnych sześciu jazach w SOO;
- zwiększony dostęp **minoga morskiego** *Petromyzon marinus* do dodatkowych 7,4% jego korzystnego zasięgu w Wielkiej Brytanii;
- poprawiona hydromorfologia wzdłuż 33 km rzeki;
- poprawa siedliska w kanale na odcinku 6 km;
- odtworzenie co najmniej 35 km strefy nadbrzeżnej oraz usunięcie lub naruszenie 2 km ochrony brzegowej i sztucznych nasypów;
- wykonanie dwóch przepraw przez rzekę i zablokowanie 21 leśnych przepustów odwadniających w celu zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia 600 ha lasów w zlewni SOO;
- ułatwienie wdrażania interwencji, które ograniczają dopływ składników odżywczych i osadów w co najmniej 20% gospodarstw objętych pomocą;
- hodowla w niewoli i wypuszczenie co najmniej 3000 młodych skójek perłorodnych w odpowiednich miejscach w SOO.

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Dynamic LIFE Lines Danube - LIFE Dynamiczna Kwestia Dunaju

LIFE18 NAT / AT / 000733

KOORDYNATOR:

via donau österreichische Wasserstraen-Gesellschaft mbH

REALIZACJA: 15-JUL-2019 do 30-CZE -2026

BUDŻET: 10.730.658,00 €, W TYM WKŁAD UE 6.438.393,00 €

Cele:

- polepszenie stanu około 1 600 ha lasów łęgowych;
- ponowne połączenie około 14 km odnóg rzecznych;
- dynamizacja ok. 11 km odnóg rzecznych;
- renaturyzacja prawie 4 km brzegu rzeki.

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

EFEKTY:

- znaczna poprawa funkcji i usług ekosystemów: produktywność ekosystemów rzecznych i aluwialnych, w tym ryb i zwiększona sekwestracja dwutlenku węgla; zdolność retencyjna i ochrona przeciwpowodziowa; oraz zdolność ekosystemów rzecznych do naturalnej degradacji zanieczyszczeń organicznych;
- ponowne połączenie odnogi rzeki Haslau-Regelsbrunn (Austria): dynamizacja około 10 km systemu odnóg rzecznych, poprawa siedlisk lasów łęgowych i błotnistych brzegów na około 450 ha równiny zalewowej. Poprawa 10 km systemu dla ryb reofilnych;
- renaturyzacja brzegu rzeki Haslau-Regelsbrunn: prawie 4 km utworzonych naturalnych brzegów i brzegów rzeki oraz dodatkowe dopływy równoległe do Dunaju;
- ponowne połączenie odnóg rzeki Spittelauer Arm (Austria): reaktywacja i dynamizacja około 4 km systemu odnóg rzecznych; renaturyzacja około 100 ha łągów i siedlisk wodnych z perspektywicznym utworzeniem wysp. Dodatkowa korzyść dla istniejącego projektu LIFE w Thurhaufen poprzez utrudnienie dostępności;
- ponowne połączenie odgałęzień w obrębie Dunaju (Słowacja): przywrócona łączność 11 km odnóg rzecznych, głównie w Gabkowie, Bratisławie, Medveov i Kovec;
- ponad 1000 ha lasów łęgowych odtworzonych na obszarze zalewowym Dunaju na Słowacji;
- źródła genetyczne rodzimych gatunków drzew zabezpieczone w celu przywrócenia docelowych siedlisk; i
- co najmniej trzy metodologie najlepszych praktyk (dotyczące usuwania inwazyjnych gatunków obcych, zabezpieczania źródeł genetycznych rodzimych gatunków drzew oraz odtwarzania rodzimych lasów łęgowych).

TYPY SIEDLISK

91E0 - Lasy aluwialne z *Alnus glutinosa* i *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

91F0 - Łęgowe lasy mieszane *Quercus robur*, *Ulmus laevis* i *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* lub *Fraxinus angustifolia*, wzdłuż wielkich rzek (Ulmenion minoris)

3270 - Rzeki z błotnistymi brzegami z roślinnością *Chenopodium rubri* pp i *Bidention* pp

OBSZARY NATURA 2000

SCI AT1204000 Donau-Auen östlich von Wien

SPA AT1204V00 Donau-Auen östlich von Wien

SCI SKUEV1182 Čičovské luhy

SCI SKUEV1293 Klúčovské rameno

LIFE Network Danube + - Life Network Dunaj +: Wypełnianie luk i promowanie systemu korytarzy rzecznych z perspektywą europejską

LIFE18 NAT / AT / 000915

KOORDYNATOR: VERBUND Hydro Power GmbH

REALIZACJA: 01-SIE-2019 do 30-LIS -2023

BUDŻET: 10.111.439,00 €, w tym WKŁAD UE 4.081571,00 €

CELE projektu:

- poprawa warunków siedliskowych poprzez tworzenie nowych siedlisk, których nie ma już w Dunaju i jego terenach zalewowych, ale które są niezbędne do przetrwania większości zagrożonych gatunków. Należą do nich: - siedliska wód płynących, takie jak płytkie brzegi, riffy i strome brzegi erozyjne niezbędne dla fauny reofilnej i zimorodka (*Alcedo atthis*); oraz - płytkie siedliska zalewowe niezbędne dla typowej fauny mokradel;
- poprawa warunków siedliskowych poprzez powiązanie istniejących lub nowo utworzonych siedlisk, a tym samym udostępnienie ich poprzez: - ponowne połączenie odcinków Dunaju, aby umożliwić rybom reofilnym dostęp do swobodnie płynących odcinków; - ponowne połączenie dopływów z odpowiednimi miejscami tarła; oraz - łączenie wysoce produktywnych siedlisk na terenach zalewowych;
- wykazanie przydatności ukierunkowanego, stopniowego podejścia do osiągnięcia celów dyrektyw siedliskowej i ptasiej oraz ramowej dyrektywy wodnej UE na dużą skalę przestrzenną;
- wykazanie pozytywnego wpływu zbudowanego terenu podmokłego na jakość wody i czas życia dużego obszaru zalewowego.

OBSZARY NATURA 2000

SCI AT1216000 Tullnerfelder Donau-Auen

SPA AT1216V00 Tullnerfelder Donau-Auen

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

EFEKTY:

- połączenie odcinków Dunaju: do końca projektu będzie możliwa niezakłócona migracja ryb pomiędzy wąwozem Żelaznych Wrót w Serbii, a elektrownią wodną Ybbs-Persenbeug w Austrii (ponad 1100 km), w tym dwa ostatnie swobodnie płynące odcinki austriacki Dunaj;
- swobodne przepływanie ryb na dużej części (ponad 10 km) równiny zalewowej;
- swobodny przepływ ryb do kilku dopływów, w tym Krems, Kamp, Mhlkamp, Schmida i Gllersbach, udostępniając łącznie ponad 150 km rzecznych siedlisk;
- połączenie trzech obszarów Natura 2000 poprzez niebieskie korytarze;
- stworzenie nowych siedlisk rzecznych poprzez budowę 13-kilometrowej obwodnicy;
- tworzenie wałów żwirowo-piaskowych na terenach zalewowych (ok. 150 000 m);
- utworzenie 5 ha siedlisk półwodnych na terenach zalewowych;
- zachowanie 28 gatunków wodnych i pięciu gatunków zależnych od terenów podmokłych, a także siedmiu typów siedlisk wodnych i trzech zależnych od dynamiki rzecznej;
- znaczna ekspansja zasięgu siedlisk jednego z najbardziej zagrożonych gatunków małży, **skójki gruboskorupowej** (*Unio crassus*) i **różanki** (*Rhodeus amarus*) - potencjał 13 km w nowopowstałym kanale bocznym i 5 ha w zalewie;
- wzrost siedlisk zimorodka, który skorzysta na stromych brzegach erozyjnych w 13-kilometrowym kanale bocznym, prowadząc do większej liczby par lęgowych;
- poprawa jakości wody i potencjalnego czasu życia dużego jednolitego obszaru zalewowego dzięki zmniejszeniu ilości osadów i składników odżywczych.

Dziękuję za uwagę

life@nfosigw.gov.pl

ZAPRASZAMY NA:

www.nfosigw.gov.pl/life

NFOŚiGW

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej